

על זבל נוזלי

אינן בוחלות בצמחים שזובלו בזבל סוסים טרי. היוצא מזה שהזבל הנוזלי טעון טיפול מיוחד כדי להבטיח טיב המספוא גם מבחינה בריארתית. דבר זה אפשר להשיג ע"י ערבוב ההפרשות בחומרי ריפוד. הצמחים שגדלים על זבל מלא כזה, עולים בטיבם במידה רבה על אלה שגדלים על הפרש הטרי.

לגבי השתן המצטבר באופן נפרד במיכלים, הבעיה מורכבת יותר, כשעומדים להכשירו לשימוש יעיל: יש הכרח שהוא "יבשיל" במיכל במשך 6 שבועות לכל הפחות, מבלי שיתווסף עליו כל חומר טרי שהוא.

בזבל הנוזלי שבמיכל חסרים אורגאניזמים אאירוביים (החיים באוויר ובחמצן), המצויים כרגיל בערימות הזבל הקומפוסט. כן אי אפשר לטפל בזבל הנוזלי ע"י הפיכה, כנהוג בזבל רגיל, וממילא הוא נתון להתרקבות אַנאאירובית (ללא אוויר) בלבד. כתוצאה מזה יבחלו הפרות בגידולי מספוא שזובלו בזבל נוזלי טרי; ואם יכריחום לכך ע"י הרעבה, וודאי שתחלינה. אם חקלאי אנגליה יהיו נוטים לסגל לעצמם את השימוש בזבל נוזלי, הרי מפנה פרופ' זייפארט את תשומת ליבם לשיקולים מסוימים שמובאים להלן.

1. ההוצאות להתקנת ריצפת חריצים ולאב"זרים שונים הדרושים לטיפול בזבל נוזלי מסתכמות בזמן האחרון בשווייץ ב־300 פרנק לראש בקר (כ־220 ל"י); מן הראוי איפוא לשקול אם מובטח פיצוי להשקעה זו ולעבודה הנוספת ע"י החיסכון ברפד. ועוד — אל להם לבוקרים להתעלם מסכנת הפגיעה של טלפי הפרות, המשוכנות על ריצפות חריצים.

2. בהניחנו שהזבל הנחלי זקוק להבשלה במשך 6 שבועות, מבלי שיוסיפו עליו חומר חדש, הרי יש להקים בהתאם לכך מספר מיכלים שיספיקו לאחסנת הזבל עד לשימוש.

3. יש להימנע מגודש זיבול בזבל זה בשדות המספוא מפאת החשש של השתלטות עשבי בר בלתי רצויים ("צמחיית זבל נוזלי") ממשפחת

באיזורים הרריים בשווייץ ובאלגאו (גרמניה), בהם חסר היה לחלוטין הרפד, רוכזו הפרש והשתן של הבקר בבורות שמתחת לעמדות הפרות. התערובת הזו של גללים ושתן ידועה בשם "גילאָ" (Gülle). ברפתים כאלה, על אף היות מיכלי הזבל הזה מכוסים רצפות, בנוריות לוחות-עץ עבים, היו הפרות שרירות בתמיר דות באווירה ערפלית של אמונייה ונתבלטה בהן, וכן במטפליהן, נטיה חזקה לחולי השחפת. לפני כ־40 שנה החל באיזורים הנ"ל בהקמת מיכלי הזבל הנוזלי ממיבני הרפת והקיר מום בחצרות, במרחק מסויים ממקום ריבצן של הפרות. באלגאו הותקנו במיכלים אלה מבחשים שבעזרתם אפשר לקיים זבל זה במצב נוזלי, וכך אפשר היה לפזרו בשדות מחביות ניידות, או להזרימו ישר (מהמיכלים) בתעלות או בצינורות לשדות מדרוניים בכוח הגראוויטאציה. בזמן האחרון מתפשטת שיטת שיכון של פרות על מתצלות גומי-כשמאחורי העמדות מותקנת ריצפת חריצים צרה, דרכה נשטפות ההפרשות למיכל שמחוץ למבנה.

בתנאים טבעיים רגילים לא קיימת כלל תורפה זו של זיבול הצמחים במוצר טאכני מובהק מסוגו של הזבל הנוזלי. לפיכך, אין להתייחס לבעיה זו כלתהליך מאכאני גרידא, ומחוייבים להביא בחשבון את הגורמים הביולוגיים המערבים בכך כדי למנוע תופעות מזיקות.

ידוע לכל שהפרה יכולה לקבל מהעשב את כל מה שדרוש לה לגדילה, לקיום ולייצור חלב, אולם כל בעלי-חיים, כשהוא חפשי לנהוג כרצונו, לא יטעם ממספוא שגדל על הפרשותיו הוא (ככל שההפרשות טריות יותר, כן הן רעירות ומגעילות יותר). כל המסתכל בפרות רועות במרעה נוכח בכך שהן בוחלות בצבתי-עשב משגשגים; וזה — לא משום שהם מזובלים יתר על המידה, כפי שמניחים רבים, אלא משום שהם צמחו על פרש טרי, והם חסרים את המרכיבים להם זקוקות הפרות בתזונתן. מאידך, אנו עדים לעובדה שסוסים אוכלים ללא רתיעה את המספוא שגדל על פרש פרות, והפרות מצידן

6. גורם חשוב בהצלחת השימוש בזבל נוזלי מהווה רמת המשקעים השנתית. כך, למשל, באי-זרי המרעה של שווייץ ואלגאו, שם התאזרחה השיטה, כמות המשקעים נעה בין 1800 מ"מ ל-2500 מ"מ. משניסו לסגל את שיטת הזבל הנוזלי לאיזור הנהר מאין (גרמניה), שם המשקעים הם בגבולות 500 מ"מ. נסתיים הדבר בכיש-לון מוחלט. עדר שהיה קודם לכן בריא בהחלט, נפגע קשה ע"י עקרות ומאסטיסיס, מבלי שנת-גלו חיידקים שכאילו גרמו לכך. כשבדקו את המספוא, מצאוהו עשיר אסטרוגאנים, שגרמו וודאי לגירויים קשים ברחם. מסתבר שהמספוא מזבל נוזלי זקוק לגשמים מרובים לצורך שטיפת החומרים המזיקים שהוא מכיל.
5. בדרך כלל למדו מהניסיון שבקר, הניזון במספוא שגדל באדמה מזובלת בזבל נוזלי, רגיש יותר להינגעות במחלות מדבקות.
- תומצת ממאמרו של — פרופ' אל. זייפארט

השפעת הכופתיות על מתכונת השומן בחלב

נשמעות דעות שונות בשאלה זו — יש מחמירים ויש ממעיטים. החתום מטה היה מעוניין להתחקות אחרי תופעה זו וערך מבחן בצורה דלהלן: בעדר מסויים, בו נתבלטה פחיתת השומן עם המעבר לתפריט הכופתיות (במקום תערובת משקית), הוא סקר את הגבתן של 27 פרות שעמדו בביקורת במשך שנתיים לפני הכופתיות ובמשך שנתיים אחר כך, כשהן ניזונו בכופתיות. מתכונת השומן הממוצעת של פרות אלה, בתקופות נורמאליות, שימשה אבן-הבוחן בסקר זה. התוצאות הוכיחו, ללא כל ספק, שכל הפרות הגיבו בהפחתת % השומן בחלב שלהן בעקב המעבר לכופתיות. נסקרו למשל, 2 פרות שהגיבו קודם לכן חלב עם 4% שומן וירדו — אחת ל-3.5% והשניה ל-3.4%, פרות עם 3.4% שומן ירדו ל-2.7%. תוך סיכום אחוזי השומן של 27 הפרות לפני הכופתיות נמצא שהשומן הממוצע שלהן עמד על 3.5% ובתקופות ההזנה בכופתיות הוא פחת עד 3%. אין החתום מטה מתיימר לראות בממצאיו סיכום שמתבסס על מחקר, אולם העובדה כפי שנתקבלה, די בה לעורר פקפוקים רציניים בכל הנוגע לשימוש הבלבדי בכופתיות לשם סיפוק מנת המזון המרוכז לפרות חלב.

א. בן-רחל

עבריינים באו על עונשם!

1. בעל בקר נידון בבית משפט השלום בפתח תקוה לקנס 150 ל"י או 6 שבועות מאסר על הצמדת תווית משומשת לעגל בן שנה, כדי לאחז את עיני רופא בית-המטבחים לבל ימנע שחיטתו. התווית "המטופלת" נתגלתה בביקורת השיגרתית שנעשתה בלישכה הווטרינארית בין התוויות שהוחזרו מבית-המטבחים. החקירה גילתה את זהות הבהמה שנשאה את התווית בעת השחיטה ואת האיש שעשה את מעשה הוויה.
2. בעל בקר באחד המושבים נידון בבית משפט השלום בחיפה לקנס בסך 75 ל"י או מאסר 30 יום על שסרב לקשור את עגלותיו — כפי שהחוק מחייבו — כדי לאפשר לרופא הווטרינארי הממשלתי לבדוק, ואף התחצף כנגדו.

השירותים הווטרינאריים בשדה

בית-דגן, 23 באוגוסט 1965